

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการ (operational study) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการใช้โปรแกรมการดูแลผู้ป่วยจิตเวชโดยครอบครัวเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการรักษาด้วยยาในผู้ที่เป็นโรคจิตเภท โรงพยาบาลชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ให้บริการ โดยศึกษาจากกลุ่มประชากรที่มียาบาลที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานสุขภาพจิต แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ และกลุ่มผู้ใช้บริการ ได้แก่ ผู้ดูแลผู้ที่เป็นโรคจิตเภท และผู้ที่เป็นโรคจิตเภท ซึ่งได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ ตามเกณฑ์วินิจฉัยความผิดปกติทางจิตเวชของสมาคมจิตแพทย์อเมริกัน (Diagnostic and Statistic Manual Disorder, 4 Edition: TR [DSM-IV-TR] (APA, 2000) หรือได้รับการวินิจฉัยอยู่ในกลุ่ม F 20 ซึ่งเป็นเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลก [ICD-10] (WHO, 2006) เพื่อลงรหัสโรคเก็บเป็นสถิติของโรงพยาบาล ซึ่งมารับการรักษาแบบผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้ศึกษาได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยศึกษาในบุคลากรที่มียาบาลที่ให้บริการในหน่วยงานสุขภาพจิต แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้งหมด จำนวน 5 ราย ซึ่งมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 1 ปี ยินดีให้ความร่วมมือและสมัครใจในการศึกษานี้ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้บริการ ผู้ศึกษาได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยศึกษาในผู้ที่เป็นโรคจิตเภท และในผู้ดูแลที่มารับบริการที่หน่วยงานสุขภาพจิต แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ระหว่าง เดือนเมษายน ถึง เดือนมิถุนายน 2554 จำนวนกลุ่มละ 10 ราย ยินดีให้ความร่วมมือ และสมัครใจในการศึกษานี้

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินด้านกระบวนการปฏิบัติการพยาบาล โดยใช้การประเมินตามคุณลักษณะของนวัตกรรมที่ยอมรับของโรเจอร์ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูลประชากรพยาบาล ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของทีมงานพยาบาล ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการ คุณลักษณะของการยอมรับนวัตกรรมตาม

แนวคิดของ โรเจอร์ ต่อโปรแกรมการดูแลผู้ป่วยจิตเวชโดยครอบครัวเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการรักษาด้วยยาในผู้ที่เป็โรจิตเภท ข้อคำถามครอบคลุมด้านกระบวนการและด้านผลลัพธ์ของการใช้โปรแกรมการดูแลผู้ป่วยจิตเวชโดยครอบครัวเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการรักษาด้วยยาในผู้ที่เป็โรจิตเภท หลังจากนั้นผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เครื่องมือที่ใช้ประเมินผลลัพธ์ทางด้านการปฏิบัติการ คือ แบบประเมินพฤติกรรมการใช้ยาตามเกณฑ์การรักษา ของ สรินทร เชี่ยวโสธร (2545) ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาแล้ว และผู้ศึกษาได้นำเครื่องมือดังกล่าว ไปทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 0.82 และทั้งสองแบบประเมิน มีอยู่ในภาคผนวก ค

ในการรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาเลือกกลุ่มตัวอย่างในวันที่กลุ่มตัวอย่างมารับบริการที่หน่วยงานสุขภาพจิต แผนกผู้ป่วยนอก ซึ่งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างจะได้รับการตอบแบบประเมินพฤติกรรมการใช้ยาตามเกณฑ์การรักษา และตอบแบบสอบถามทักษะการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้านสำหรับผู้ดูแลในวันที่ตัดสินใจเข้าร่วม โครงการจากนั้นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ดูแล จะได้รับการฝึกทักษะในการดูแลผู้ที่เป็นโรจิตเภท ตามโปรแกรมการดูแลผู้ป่วยจิตเวชโดยครอบครัว ของ ภัทราภรณ์ หุ่นปันคำ และ คณะ (2548) โดยทีมผู้ศึกษาจำนวน 6 ครั้งโดยให้ความรู้ตามโปรแกรมสัปดาห์ละ 1 ครั้งๆละ 1-2 ชั่วโมง หลังเสร็จสิ้นการอบรมทุกครั้งจะมีการมอบหมายให้กลุ่มตัวอย่างนำทักษะที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรม ไปปฏิบัติจริงเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ก่อนวันนัดหมายให้มาร่วมกิจกรรมในครั้งต่อไป พร้อมบันทึกผลการนำทักษะการดูแลไปใช้กับผู้ที่เป็นโรจิตเภทเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการรักษาด้วยยา บันทึกผลการนำทักษะการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้านของผู้ดูแลไปใช้ปรับพฤติกรรมการใช้ยาของผู้ที่เป็นโรจิตเภทให้ปฏิบัติตัวได้ถูกต้องเมื่อผู้ดูแลมีทักษะการดูแลอยู่ในระดับที่สูงขึ้นในการดูแลผู้ที่เป็นโรจิตเภทแล้ว ผู้ศึกษาจึงทำการประเมินความร่วมมือในการรักษาด้วยยาของผู้ที่เป็นโรจิตเภท โดยการวัดระดับคะแนนพฤติกรรมการใช้ยาที่ถูกต้องตามเกณฑ์การรักษาจากแบบประเมินพฤติกรรมการใช้ยาตามเกณฑ์การรักษา ของ สรินทร เชี่ยวโสธร (2545)

ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับคะแนนพฤติกรรมการใช้ยาที่ถูกต้องตามเกณฑ์การรักษาสูงกว่าก่อนที่ผู้ดูแลได้รับโปรแกรมการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้านเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการรักษาด้วยยาของผู้ที่เป็นโรคจิตเภท โดยมีพฤติกรรมการใช้ยาที่ถูกต้องในระดับสูงทั้งหมด ร้อยละ 100
2. ความคิดเห็นต่อการใช้โปรแกรมของบุคลากรผู้ใช้โปรแกรม มีดังนี้ 1) ทีมพยาบาลเห็นด้วยกับคุณประโยชน์ที่ได้รับจากนวัตกรรม (relation advantage) 2) การเข้ากันเป็นสิ่งที่ดีกับได้ดีกับสิ่งที่มีอยู่เดิมหรือประสบการณ์เดิม (compatibility) 3) ความซับซ้อน (complexity) 4) การทดลองได้ (trialability) 5) การสังเกตได้ (observability) โดยทั้งหมดเห็นด้วย (ร้อยละ 100)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

จากการศึกษาข้างต้น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้ดังนี้

1. การใช้โปรแกรมนี้มีผลลัพธ์ที่ดีจึงควรนำไปใช้ในหน่วยงานเพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพงานบริการสุขภาพจิตโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงาน
2. เสนอนโยบายต่อผู้บริหารและทีมพัฒนาคุณภาพของโรงพยาบาลให้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมสนับสนุนการนำโปรแกรมการดูแลผู้ป่วยจิตเวชโดยครอบครัวไปใช้ในงานประจำอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการรักษาด้วยยาของผู้ที่เป็นโรคจิตเภท

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไปคือ

1. ควรประเมินประสิทธิผลของการใช้โปรแกรมการดูแลผู้ป่วยจิตเวชโดยครอบครัวในด้านการส่งเสริมความร่วมมือในการรักษาด้วยยาของผู้ที่เป็นโรคจิตเภทภายหลังการได้รับโปรแกรมในระยะเวลาที่นานขึ้น รวมทั้งศึกษาปัจจัยอื่นที่นอกเหนือจากทักษะการดูแลของผู้ดูแลผู้ที่เป็นโรคจิตเภท
2. ควรจัดอบรมบุคลากรผู้ใช้โปรแกรมการดูแลผู้ป่วยจิตเวชโดยครอบครัวเพื่อให้เกิดทักษะและเกิดความชำนาญในการใช้โปรแกรมฯ และเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่บุคลากรก่อนนำโปรแกรมการดูแลผู้ป่วยจิตเวชโดยครอบครัวไปประยุกต์ใช้ในงานประจำ